

Een stijlvol en beminnelijk mens

Tj. Baarda overleden

Op dinsdag 22 augustus jl. overleed, 85 jaar oud, prof.dr. Tjitze Baarda. Hij was een bescheiden geleerde van bijna ongeëvenaard formaat, een stijlvol en beminnelijk mens, een gelovig christen en een meelevend gemeentelid van de Paaskerkgemeente in Amstelveen.

Als kind had hij de wens zendeling te worden, en daarop werd zijn vervolgopleiding afgestemd. Hij volgde het lyceum (afd. Gymnasium) in Haarlem en studeerde theologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Al na één jaar theologie schreef hij zich tevens in voor de studie Semitische Letteren met het oog op het Arabisch, dat hem naar hij meende in Indonesië van pas zou kunnen komen als hij daar in de zending zou gaan werken. Het liep anders. Meer en meer kreeg de studie hem in de greep. Al in een vroeg stadium viel zijn talent op, en hij werd assistent van prof. dr. R. Schippers, hoogleraar Nieuwe Testament. Hij hielp bij de voorbereiding van colleges en artikelen, later nam hij colleges over en begeleidde hij promovendi. Met Schippers publiceerde hij een boekje over *Het Evangelie van Thomas*. Ook later zou hij daarover schrijven. Zijn dissertatie liet wat op zich wachten, mede omdat er in Nederland niemand was die hem in zijn naspeuringen kon volgen. Uiteindelijk promoveerde hij in 1975 cum laude bij Matthew Black, een befaamd Brits geleerde, Schippers was co-promotor. De plechtigheid vond wel aan de VU plaats. Kort na de promotie werd zijn lectoraat omgezet in een hoogleraarschap. Zijn faam had zich inmiddels in binnen- en buitenland verspreid.

In de Gereformeerde Kerken in Nederland werd (toen nog) 'drs. T. Baarda' in de jaren zestig vaak in één adem genoemd met C. Augustijn en H.M. Kuitert. De laatste had hem aangespoord zijn gedachten over de evangeliën aan het papier toe te vertrouwen. Hij was vooral gefascineerd geraakt door het synoptisch probleem: Matteüs, Marcus en Lucas hebben ieder een eigen weergave van het evangelie. Vanouds probeerde men in gereformeerde kring deze verschillen te harmoniseren of te bagatelliseren, Baarda herleidde deze verschillen tot de kring waarin de evangeliën waren ontstaan. Een storm van kritiek brak los. Men voelde het als een aantasting van de betrouwbaarheid van de evangeliën. Terwijl het Baarda juist te doen was om een beter verstaan van de evangeliën.

De wijze waarop verontruste broeders hun zorgen meenden te moeten uiten, was vaak beneden alle peil, hetgeen hem en zijn vrouw veel pijn heeft gedaan. Hoe heeft men hen gekwetst! Dat werd uiteindelijk ook begrepen. Naar mijn oordeel was hij het die de Gereformeerde Kerken bevrijd heeft uit de wurgende greep van het fundamentalisme dat zich na de Eerste Wereldoorlog van de kerken had meester gemaakt.

Dit kerkelijk rumoer leidde ertoe dat hij zich ging toeleggen op de evangeliënharmonie van Tatianus, een gebied waar de synodale en verontruste tentakels hem niet konden volgen. Hij verwierf zich een internationale faam. In de Verenigde Staten werd hij door collega's 'das Licht vom Osten' genoemd, naar de titel van een beroemde studie uit het begin van de 20^e eeuw. Nadat hij in 1983 hoogleraar in Utrecht was geworden, keerde hij in 1990 terug naar de VU. In 1997 ging hij met emeritaat, een productieve periode volgde. De laatste jaren werden getekend door het verlies van zijn vrouw Hilda Giliam, zijn jeugdliefde die in 2012

overleed. Ook wanneer men na die tijd op bezoek kwam, was zij aanwezig: er stond ook voor haar een kopje klaar.

Baarda vervulde in de wetenschappelijke wereld talrijke bestuursfuncties, was lid van de Akademie van Wetenschappen en Ridder in de Orde van Nederlandse Leeuw. Hij was daarnaast een groot brieven-schrijver, veelal naar aanleiding van iets dat hem stoorde of opviel. Dat deed hij op een eigen, onnavolgbare wijze: altijd keurig en beleefd, vaak zo elegant geformuleerd dat het soms vernietigende karakter van zijn kritiek de ontvanger dreigde te ontgaan. Altijd barmhartig, erudiet en opbouwend was zijn kritiek op de preken die hij hoorde. En dat waren er vele, want hij was een trouw kerkganger. Zondag 20 augustus zat hij niet op zijn vaste plaats in de Amstelveense Paaskerk. Hij was ons voorgegaan naar huis.